Raadsvoorstel

Onderwerp:	Beheerstichting Grote of Barbarakerk
Portefeuillehouder:	M. Wichgers
Datum college besluit:	21 december 2021
Behandelend ambtenaar:	Tom van der Meulen en Constantijn Huurman
Registratienummer:	GZDGCB162353/326346

Inleiding:

De gemeente Culemborg is voornemens om een vaste jaarlijkse bijdrage van € 35.000 bij te dragen aan een nog te vormen stichting genaamd Grote Barbara. De stichting wordt verantwoordelijk voor de instandhouding van de kerk en voor de verhuur en de exploitatie.

De gemeente ziet als doelstellingen van de stichting:

- het behoud van de Grote of Barbarakerk als cultuur-historisch monument voor de stad en de samenleving;
- het toegankelijk houden van de Grote of Barbarakerk als grootste culturele, sociaal-maatschappelijke en religieuze ontmoetingsruimte voor de stad en de samenleving;
- het actief bevorderen en faciliteren van het multifunctionele gebruik van de Grote of Barbarakerk, ook met het oog op een financiële bijdrage hiervan aan het exploitatieresultaat van de stichting.

De stichting zal opbrengsten ontvangen, zoals verhuur en onderhoudssubsidies van het Rijk. Uit onderzoek blijkt dat daarmee de Grote of Barbarakerk niet zelfstandig rendabel geëxploiteerd kan worden. Met een vaste bijdrage aan de stichting (€ 35.000) wil de gemeente Culemborg voorkomen dat de Grote of Barbarakerk in een alternatief scenario terecht komt. Naast deze bijdrage zal de stichting ook een jaarlijkse bijdrage van de Stichting Elisabeth Weeshuis en van de Groep Vrienden van de Grote Barbara ontvangen. Daarmee is er sprake van een publiek/private financiering met een 50/50 verdeling. Daarmee wordt een solide financiële basis voor de stichting gevormd.

Voorstel Raadsbesluit

De gemeenteraad van Culemborg besluit:

- De intentie uit te spreken een jaarlijkse bijdrage te leveren van € 35.000,- aan de stichting Grote Barbara als erfgoedsubsidie voor de instandhouding van de Grote of Barbarakerk.

Argumenten:

Aanleiding

De protestantse gemeente is sinds 1801 eigenaar van de Grote of Barbarakerk. De protestantse gemeente ziet dat ze door teruglopende ledenaantallen dit kerkgebouw niet meer in stand kan houden: te weinig geld en te weinig mensen om dit te doen. De Protestantse gemeente heeft nu nog geld om bij te dragen aan de oplossing van het probleem. Zonder maatregelen nu dreigt verkoop van de kerk aan een projectontwikkelaar, of geleidelijk aan verval. Om dit te voorkomen heeft de protestantse gemeente in 2018 het gemeentebestuur verzocht om samen te zoeken naar een mogelijkheid om het kerkgebouw te behouden voor de stad. Nú heeft de protestantse gemeente nog geld waarmee ze in een gezamenlijke oplossing kan bijdragen. Mocht dit niet lukken, dan is de protestantse gemeente genoodzaakt de Open Hof als haar enige kerkgebouw te betrekken en de middelen die ze nu nog heeft in te zetten in het onderhoud en meer toekomstbestendig maken van dat kerkgebouw.

Kerkenvisie
Mede naar aanleiding van de vraag van de protestantse gemeente heeft de gemeente Culemborg een kerkenvisie opgesteld.
Daarin heeft de gemeente Culemborg uitgesproken grote waarde te hechten aan de binnenstadskerken en de betekenis die ze hebben voor de stad. De gemeente Culemborg wil dit religieus erfgoed in stand houden en bewaren voor de toekomst.
Naast de Grote of Barbarakerk zijn er nog vier monumentale kerken. De huidige stand van zaken van deze kerken kort samengevat:

a. de Nederlands Gereformeerde kerk (‘synagoge’) kan zichzelf goed bedruipen.
b. de Rooms-Katholieke St Barbarakerk zit in een traject van herbestemming.
c. de Oud-Katholieke kerk en de Evangelisch-Lutherse kerk komen aan de orde in Kerkenvisie 2.0 (is intussen gestart).

Grote of Barbarakerk
In de kerkenvisie is de transformatieladder ‘van religie naar toekomst’ opgenomen:

Transformatieladder: proces van religie naar toekomst	
Trede 1	Religieus gebruik als hoofdfunctie
Trede 2	Meervoudig gebruik (religieus, cultureel, …)
Trede 3	Publiek gebruik
Trede 4	Privaat gebruik
Trede 5	Tijdelijk gebruik
Trede 6	Leegstand – sloop - herontwikkeling

De Grote of Barbarakerk staat nu op trede 2 (meervoudig gebruik). Het gewenste scenario is om de kerk op die trede te houden, met uitbreiding van het multifunctioneel gebruik zodat de kerk ook cultureel en sociaal-maatschappelijk een grotere plaats krijgt in de stad.

Alternatieve scenario’s zijn herbestemming (verkoop aan een projectontwikkelaar) of dat de kerk in verval raakt. De Gemeente Culemborg, vindt dit ongewenste scenario’s en doet, in lijn met de kerkenvisie, een voorstel om dit kerkgebouw te behouden voor de stad. In dit voorstel wordt de kerk overgedragen aan een stichting die verantwoordelijk wordt voor beheer en instandhouding en voor de verhuur en exploitatie van het gebouw.

Uit onderzoek blijkt dat de Grote of Barbarakerk niet zelfstandig rendabel geëxploiteerd kan worden. Het voorstel bevat daarom een structurele publiek/private bijdrage: 50% door de Gemeente Culemborg en 50% door Stichting Elisabeth Weeshuis en de Groep Vrienden van de Grote Barbara samen.

Voor alle duidelijkheid: een mogelijke bijdragen van de Gemeente Culemborg en de Stichting Elisabeth Weeshuis/Vrienden zijn geen subsidie aan een geloofssamenleving, maar een bijdrage aan het behoud en toegankelijk houden van een monumentaal kerkgebouw voor stad en samenleving.

Effect
Doel is dat de Grote of Barbarakerk als cultuurhistorisch meest waardevolle monumentale kerk behouden blijft voor de stad, met ook de genoemde vergroting van het multifunctioneel gebruik, conform de kerkenvisie. Als het niet haalbaar zou zijn om de kerk onder te brengen in een levensvatbare stichting, dan komt het kerkgebouw uiteindelijk als 'probleem' bij het stadsbestuur terecht, op een ongewenste traptrede en tegen veel hogere kosten. Het voorstel is bedoeld om dat juist te voorkomen, door de gezamenlijke actie van gemeente Culemborg, protestantse gemeente en Stichting Elisabeth Weeshuis.

Kanttekeningen:

Een risico voor de gemeente is dat het beoogde doel (behoud van de Grote of Barbarakerk voor stad en samenleving en het bedoelde multifunctionele gebruik van de kerk) niet wordt bereikt.

Met de volgende maatregelen willen we dit risico zo klein mogelijk maken en dienen nader uitgewerkt en toegelicht te worden:

- we maken goede afspraken met het stichtingsbestuur, dit dient nader uitgewerkt te worden;
- het stichtingsbestuur zal jaarlijks rapporteren aan gemeente Culemborg en de protestantse gemeente.

Het risico dat de stichting Grote Barbara met structurele tekorten gaat kampen willen we zo klein mogelijk maken met de volgende maatregelen en dienen nader uitgewerkt te worden:

- we geven de stichting een solide financieringsconstructie mee, met een vaste jaarlijkse publiek/private bijdrage, 50/50 verdeeld.
- Daarnaast wordt uit de bruidsschat van de protestantse gemeente bij overdracht van de Grote of Barbarakerk € 100.000 gereserveerd, die kan worden ingezet als buffer om eventuele tegenvallers in de aanvangsjaren op te vangen.
- we financieren met elkaar een investeringsprogramma ter verbetering van de verhuurbaarheid van het kerkgebouw en daarmee de inkomsten.

We gaan vooralsnog uit van een investeringspakket van € 600.000. Ten behoeve van deze investering kan de bruidsschat van de protestantse gemeente - na aftrek van de buffer - worden ingezet als cofinanciering. Hiermee kan ongeveer de helft van de benodigde investering worden gedekt. De resterende € 300.000 zal door de stichting moeten worden gevonden, alvorens te kunnen starten. Mede op basis van ervaringen elders verwachten wij dat een substantieel deel van dit bedrag uit fondsen, subsidies en sponsoring kan worden verkregen. Nadere invulling en uitwerking van het investeringsplan inclusief dekking zien we als taak van de stichting.

Een veel groter risico voor de gemeente Culemborg ontstaat, als we met elkaar niet in staat zijn om de Grote of Barbarakerk nu in een stichting onder te brengen met een solide financiële basis. Dan dreigt voor de kerk herbestemming (verkoop aan een projectontwikkelaar) of zelfs verval. Deze scenario's passen niet in het beleid dat we in de kerkenvisie hebben vastgelegd. Uiteindelijk komt het kerkgebouw dan naar de gemeente Culemborg toe als een groot (financieel) probleem. Dit risico willen we met ons voorstel juist voorkomen.

Kosten, Baten, Dekking:

De gemeente Culemborg spreekt de intentie uit om financieel bij te dragen, structureel € 35.000 per jaar. De dekking hiervoor zal worden aangemeld in de P&C cyclus op het moment dat de stichting is opgericht en nadere afspraken verder geformuleerd zijn. Het bedrag zal jaarlijks als erfgoedsubsidie aan de stichting worden uitgekeerd.

Personele en/of Juridische gevolgen:

Een aantal zaken zoals de formulering van statuten en erfpachtovereenkomst etc. Dienen nader besproken te worden tussen de gemeente Culemborg en de protestantse gemeente.

De oprichting van de stichting zelf ligt niet bij de gemeente Culemborg, en zal worden uitgevoerd door een aantal aspirant stichtingsbestuurders. Nader uit te werken voorwaarden zullen o.a. zijn:

- De stichting Grote Barbara zal na de oprichting zelfstandig en onafhankelijk opereren;
- In de bijlage vindt u het onderzoek waarin onder andere de volgende zaken verkend zijn;
- De vorming van een stichting Grote Barbara, met stichtingsbestuur, statuten, etc;
- Overdracht Grote of Barbarakerk aan de stichting Grote Barbara, met daarbij goede afspraken over zeggenschap, etc. Dient nader uitgewerkt te worden;
- Instandhouding van de kerk;
- Verhuur en exploitatie van de kerk;
- Aanpassen van de Grote of Barbarakerk t.b.v. betere verhuurbaarheid.

Communicatie en Burgerparticipatie:

De uitgesproken intentie zal worden toegelicht aan de aspirant bestuursleden, de protestantse gemeente en het Elisabeth Weeshuis.

Bijlagen:

- GZDGGB162353/326419 Rapportage Kaader advies

Raadsbesluit

Registratienummer: GZDGCB/162353/326346

De gemeenteraad van Culemborg besluit;

- De intentie uit te spreken een jaarlijkse bijdrage te leveren van € 35.000,- aan de stichting Grote Barbara als erfgoedsubsidie voor de instandhouding van de Grote of Barbarakerk.

- Jaarlijks in de P&C cyclus te rapporteren over de voortgang en resultaten van de Stichting. De rapportage zo in te richten dat de raad in staat is te beoordelen of de voorgestelde financiële bijdrage aan de stichting adequaat conform het doel van de stichting besteed wordt.

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,

Gehouden op 7 februari 2022.

De griffier De voorzitter

A.N. van Aarsen G. van Grootheest